

**Kamil Podroužek, Člověk a pískovec.
Tři případové studie osídlení pískovců s teoretickým
úvodem o metodě formální analýzy archeologizovaných
staveb. Ústí nad Labem, Acta Universitatis Purkynianae,
Facultatis Philosophicae, Studia historica 2018, 302 s.,
obrazový doprovod v textu–**

Pro motto celé knihy si autor vypůjčil Třeštíkovu úvahu o smyslu dějepisné práce a klasický Herakleitův výrok o věčné proměně. Doplnil je vlastní poznámkou post scriptum: *Ždá se tedy, že důležitější, než znát odpovědi, je umět pokládat otázky.* Otázky svému oblíbenému tématu, tedy lidové architektuře v pískovcovém podloží a interpretaci reliktních staveb v pískovcovém podloží, klade Kamil Podroužek už od studentských let (etnografie a historie na FF UK v Praze), tedy po čtvrt století. V současnosti je patrně nejzasvěcenějším odborníkem v tomto oboru, a to díky neúnavnému osobnímu zaujetí, provázenému důmyslnými metodickými experimenty v interdisciplinárním prostoru. Recenzovaná kniha je tak interpretací konkrétních artefaktů, ale i praktickou ukázkou rychlého rozvoje metod a technik poměrně mladého vědního oboru zvaného stavebně historický průzkum, který si velice záhy přivlastnil výdobytky inteligentních technologií v zaměřování, modelování, digitalizaci a identifikaci. Publikace sestává ze čtyř kapitol, z nichž první představuje teoretický vhled do problematiky, další pak konkrétní ukázky užití souboru metod v terénu,

a to v případech s odlišnou výchozí situací, kde spojujícím prvkem je pískovcové podloží jako prostor pro lidskou činnost.

Teoretická studie *Stavby v pískovcovém podloží – pramen historického poznání* vychází z velkého souboru odborné literatury i z autorových vlastních výzkumů. Vymezuje problém archeologizovaných staveb v pískovcovém podloží jako problém nezbytně interdisciplinární, který musí respektovat a skloubit jak poznatky historického charakteru, tak poznatky petrografické, geomorfologické, topografické i těžební a zpracovatelské, aby mohly být následně analyzovány a zobecněny jako specifický fenomén vzniklý součinností přírodní nabídky a lidského úsilí. Kapitola je systematickým metodickým průvodcem po odborném průzkumu staveb vyrůstajících z pískovcového podloží nebo do něj uložených. Vymezuje základní pojmy, definuje metody a rozdílné analytické postupy u objektů tzv. živých a neživých struktur. Terénní průzkum a identifikace funkcí, respektive struktura funkcí objektů, mají v autorově pojetí primární důležitost.

Pojednání *Kaple Božího hrobu ve Velenicích* u Zákup (o. Česká Lípa) je

pokusem vrátit archeologizovanému objektu „život“ modelováním jeho funkce, významu a smyslu. Objekt byl z hlediska památkové péče již v minulosti studován, hlavně ve vztahu k době vzniku a uměleckému ztvárnění. Kamil Podroužek opřel výzkum objektu o možnosti, které dávají moderní digitální techniky a modelování a získaný ikonografický materiál podrobil důkladnému ikonologickému rozboru, v objektu identifikoval úctyhodný počet 398 symbolů. Výzdobu kaple a posláním celého objektu tak zařadil do kulturního kontextu jako kultovní i turistický prvek.

Zatímco přínos druhé případové studie spočívá především v ikonologické interpretaci, výzkum sídelního areálu *Hvězda u České Lípy* pracuje především s historickými prameny a s přístupy exaktních věd, dnes už klasickými pro stavebně historický průzkum zaniklého osídlení. Kombinace zaměřovacích metod a historických údajů vede autora k pokusu modelovat postupný vývoj osídlení areálu v určitých historických

etapách. Etnografické školení mu umožňuje identifikovat někdejší funkce, které studované objekty plnily v rámci zaniklé kultury, a to s maximální mírou pravděpodobnosti.

Etnografický aspekt vyniká nejvíce ve studii *Sušárny ovoce v pískovcích*, vysvětlující jejich úlohu v kulturně-hospodářském kontextu. Tématem se autor zabývá již po řadu let a obsáhl jej s důvěrnou znalostí. Vyšel ze starší typologie Jiřího Trejbal, kterou na podkladě terénních výzkumů a moderního měření doplnil o řadu dalších formálních znaků i funkčních systémů.

Kniha, uvedená strukturalizovaným teoretickým úvodem, vymezujícím cíle, limity a možnosti moderního stavebně historického průzkumu, v případových studiích různou měrou interpretace vrací archeologizované objekty do „živé“ kulturní struktury. Předností knihy je bohatý obrazový doprovod, obsahující na 200 originálních fotografií, desítky grafů a plánek.

Lydia Petrářnová (EÚ AV ČR, v. v. i.)